

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Г.П.Кузнецова

К.п.н., доцент Глухівський національний педагогічний університет імені
Олександра Довженка,
м.Глухів, Україна

Анотація: Здійснено аналіз нормативно-правової бази з питань інформатизації суспільства та впровадження в інформаційний освітній простір електронних засобів навчання; доведено, що сучасний електронний освітній контент потребує розроблення на державному рівні концепції про електронні засоби навчання, їх створення та функціонування в освітньому мережевому середовищі; з'ясовано сутність понять «електронні освітні ресурси», «електронний підручник», «електронний текст»; спроектовано технологічні, психологічні вимоги до їх створення.

Ключові слова: електронні освітні ресурси, електронні засоби навчання, інформаційний освітній простір, електронний підручник, електронний посібник, електронний текст.

XXI століття стало основою розвитку, поширення, перетворення, засвоєння інформації різними способами та засобами, і електронними зокрема. Інтенсивне впровадження в усі сфери людської діяльності, й освітньої передусім, інформаційно-комунікаційних технологій набуло значної актуальності й імперувало освітнє середовище до перегляду потенціалу традиційних засобів навчання, порівняння їх з інноваційними та ефективного поєднання.

З огляду на це в літературі накопичено чималу низку матеріалів щодо ролі і місця ІКТ, електронних засобів навчання в сучасному інформаційному освітньому просторі. Так, учені намагаються пояснити, що варто розуміти під поняттями «інформатизація суспільства», «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційний освітній простір», «електронні освітні ресурси» (Биков В.Ю., Білоусова Л.І., Булахова В.Я., Бондаренко О.М., Воротникова І.П., Геращенко О.А., Заболотний В.Ф., Коваль Т.І., Козлакова Г.О., Міщенко О.А., Пінчук О.П., Ставицька І.В., Суботін М.М., Фоміних Н.Ю. та інші); упорядкувати термінологічний тезаурус з інформаційно-комунікаційних технологій (Балалаєва О.Ю., Бибик С.П., Гончаренко У.С., Завдський Ю.Р., Селіванова О.О. та інші); розкрити потенціал ІКТ в навчальному процесі (Гуревич Р.С., Камедія М.Ю., Козяр М.М., Кузик А.Д., Поясок Е.С., Шахіна І.Ю. та інші); з'ясувати основні вимоги до створення електронних освітніх ресурсів (Діденко Л.С., Козлов В.Є., Корбут О.Г., Сальников О.М. та інші) тощо.

Варто зазначити, що впровадження в освітній інформаційний простір електронних засобів навчання простежується й на державному законодавчому рівні. В Україні глобальне інформаційне середовище почало формуватися з

2000-го року – часу прийняття нею умов Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства (22 липня 2000 р.), де накреслено основні принципи й шляхи його формування та розвитку. Україна на Окінавську хартію відреагувала Указом Президента від 31 липня 2000 року «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні».

Значний вплив на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в Україні мав проект ЮНЕСКО «Стандарти ІКТ компетентності для вчителів». Відомо, що всесвітня зустріч на вищому рівні з питань розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, інформаційного суспільства відбувалася у два етапи: з 10 по 12 грудня 2003 року в Женеві та з 16 по 18 листопада 2005 року в Тунісі. На другому етапі було поставлено завдання створити інклюзивне суспільство знань засобами комунікації та інформації, зокрема засобами «електронного навчання». В Україні проект жваво обговорювався, оскільки його реалізація визначена передусім економічними чинниками, спрямованими на реформування освіти, а саме: рух від традиційної освіти до технологічної (цифрової) грамотності – підготовка «трудового капіталу», здатного працювати на вищому рівні з оперттям на нові інформаційні електронні технології; технологічна грамотність зумовлюється поглибленням знань, оволодінням новим обладнанням та впровадженням його в економіку (йдеться про «працю вищої якості»); технологічно грамотна особистість здатна не лише поглиблювати знання, уміння та інші компетентності, а й продукувати, створювати нові. Отже, чинники технологічної грамотності, поглиблення знань, створення (продукування) нових корисних знань мали б стати основою реформування освіти в Україні та поєднати державну політику з її економічним розвитком. Можливо, з огляду на зазначене у 2007 році було прийнято Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», яким передбачено реалізувати прагнення держави побудувати «орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяти суспільному й особистісному розвитку, підвищувати якість життя» [1]. Саме цим законодавчим актом окреслено завдання щодо забезпечення комп'ютерної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості.

Базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, основні напрями, етапи і механізми реалізації знаходимо й у такому законодавчому акті, як «Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні», який схвалено розпорядженням КМУ від 15 травня 2013 року №386-р. Реалізація Стратегії передбачається у 2013-2020 роках. Стратегія формулює визначення поняття «Електронна освіта» - «форма отримання освіти, що здобувається з

використанням виключно інформаційно-комунікаційних технологій», та на другому етапі реалізації (2016-2020 роки) накреслює умови успішної державної політики у сфері розвитку інформаційного суспільства, основні засади його розвитку саме у сфері електронної освіти. Ось деякі з них: «забезпечення поступової інформатизації системи освіти, спрямованої на задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу; формування та впровадження інформаційного освітнього середовища в системі загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти; створення інформаційної системи підтримки освітнього процесу, системи інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері управління навчальними закладами, інформаційно-технологічного забезпечення моніторингу освіти; розроблення індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб, а також випуск електронних підручників та енциклопедій тощо» [2]. Проте сучасний стан інформатизації саме освітнього простору потребує передусім удосконалення нормативно-правової бази, оскільки її аналіз свідчить, що сьогодні в законодавстві з електронного контенту немає розроблених до нього технічних, психологічних, педагогічних, лінгвістичних вимог. У наказі МОН України від 01.10.2012 року №1060 знаходимо лише загальні положення про електронні освітні ресурси, загальні вимоги до них, основні їх види та функціональну класифікацію. Відповідно до означеного нормативного джерела «електронні освітні ресурси (ЕОР) – це навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, у частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами» [3, с.3]. Згідно з цим Положенням до основних видів ЕОР належать: електронні документи, електронне видання, електронний аналог друкованого видання, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, інформаційна система, депозитарій електронних ресурсів, комп'ютерний текст, електронний словник, електронний довідник, електронна бібліотека цифрових об'єктів, електронний навчальний посібник, електронний підручник, електронні методичні матеріали, курс дистанційного навчання, електронний лабораторний практикум.

У своєму дослідженні акцентуємо на такій функціональній ознаці, як дидактичність, що визначає роль, місце, значення ЕОР в освітньому інформаційному просторі. За цією домінантою до дидактичних (навчальних) ЕОР належать електронні підручники та електронні посібники. Саме цим засобам в освітній галузі, і педагогічній зокрема, приділяється значна увага, оскільки підручник і посібник – невід'ємні складники педагогічної навчальної діяльності. «Електронний підручник – це електронне навчальне видання із систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі», а «електронний посібник – це навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник» [3,

с.3]. Зазвичай, варто б керуватися саме цими визначеннями у процесі створення навчальних електронних засобів, однак вони нічим не відрізняється від дефініцій «підручник», «посібник», поданих у Державному стандарті 3017-95. Порівняймо: «підручник – це навчальне видання з систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі, та офіційно затверджене як таке»; «посібник – видання, призначене на допомогу в практичній діяльності чи в оволодінні навчальною дисципліною» [4]. Окрім цього, безсумнівно, тут мовиться про традиційний друкований підручник та посібник.

Таким чином, на часі розв'язання проблеми щодо створення й схвалення єдиного тезаурусу з електронного освітнього контенту, розроблення теоретико-методичного, технологічного апарату його функціонування, принципів, шляхів, способів створення, і передусім електронних підручників, посібників для учнів, студентів, учителів, викладачів. Розв'язати означену проблему складно, оскільки на державному рівні не створено науково-освітнього простору, що ґрунтується на об'єднанні різних національних багатоцільових інформаційно-комунікаційних систем; не повною мірою розроблено методологічне забезпечення з використання комп'ютерних мультимедійних технологій у процесі викладання навчальних дисциплін; не простежуються єдині державні стандарти щодо впровадження в освітній процес ВНЗ інформаційно-комунікаційних технологій; не схвалено системних державних рішень, спрямованих на створення національних інноваційних структур для розроблення конкурентоспроможних вітчизняних інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

З огляду на це освітянське суспільство самотужки намагається забезпечити освітній процес електронними навчальними засобами, здійснює спроби накреслити концепцію створення електронних освітніх ресурсів. Про це свідчить значна низка наукових, методичних праць із досліджуваної проблеми (Бадер В., Балаєва О., Биков В., Білоусова Л., Бугайчук К., Велиєва А., Вембер В., Гриценчук О., Гризун Л., Дьомушкін А., Єсіна О., Коваль Т., Козлов В., Кузбит І., Литвин А., Лінгур Л., Селеменев С., Соколовська Т., Тищенко О., Христочевський С., Фіголь Н. та інші). Наводимо зразки багатомірного дефініціювання домінантних понять «електронний підручник», «електронний посібник» у системі електронних навчальних ресурсів: «комп'ютерний педагогічний програмний засіб, який доповнює друкарські видання», (Тищенко О.), «комп'ютерний додаток паперового підручника», «програмний засіб для вивчення теоретичного матеріалу», «гіпертекстовий аналог друкованого підручника», «автоматизований варіант друкованого видання», «програмно-методичний комплекс» (Литвин А.), «комплексний засіб навчання» (Ковальчук О.), «окремий елемент електронного навчально-методичного комплексу» (Єсіна О., Лінгур Л.), «автоматизована навчальна система» (Чортополохов О., Коваль В.), «програмно-інформаційна система», «комбінований програмний засіб», «електронне навчальне видання» (Бугайчук К., Фіголь Н.), «електронний інформаційний навчальний продукт» (Фіголь Н.), «програмний педагогічний засіб отримання знань» (Литвин А.), «електронний інтерактивний адаптивний

гіпермедіа ресурс» (Анохін А., Афанасьєв М., Плоха О.), «універсальний інтерактивний гіпермедійний методичний і дидактичний підручник» (Кононець Н.), «педагогічний програмний засіб» (Велиєва А.), «комп'ютерний педагогічний програмний засіб» (Гуркова О.), «електронна навчальна система комплексного призначення» (Баликіна О.), «інформаційна система (програмна реалізація) комплексного призначення» (Словник термінів понятійного апарату інформатизації освіти), «гіпертекст із вбудованими в нього малюнками, таблицями, аудіо- та відеосюжетами» (Коміренко Г.), «текст, представлений в електронній формі і забезпечений розгалуженою системою зв'язків» (Корбут О.), «новий тип навчальної книги без обкладинки із гіперпосиланнями» (Михайлович Я.), «відкритий ресурс» тощо. Як бачимо, у визначенні понять науковці керуються різними *підходами*: функціональним, структурним, системним, інформаційним, особистісно-орієнтованим, діяльнісним, комунікативним; *конститутивними ознаками*: системність, комплексність, цілісність, інтерактивність, інтегрованість, зв'язність, відкритість, нелінійність, багаторівневність, зворотність зв'язку, діалогічність, деперсоніфікованість, структурна ризоморфність, безперервність у користуванні, інформаційна пошуковість, гіпермедійність, динамічність тощо; *принципами*: науковості, свідомості та активності, освітньої продуктивності, наочності, адаптивності, індивідуальності, доступності, свободи вибору, мультимедійності, проблемності.

Окрім цього, під час формулювання визначення терміна «електронний підручник» до уваги беруться такі його функції, що дають змогу зреалізувати загальноприйняті дидактикою, а саме: *інтегрувальна*: електронний підручник – це відкритий засіб навчання з розвиненими можливостями інтегрування інформації з різних джерел і дидактичних властивостей інших засобів навчання; *самоосвіти*: електронний підручник – це ефективний засіб самонавчання, орієнтований на власний інтерес особи, на формування її пізнавальної активності й самостійності; *розвивальна*: електронний підручник – це засіб розвитку логічного, аналітичного, конструктивного мислення; *аккумулятивна*: електронний підручник – це засіб акумуляції дидактичних, методичних, наукових, інформаційно-довідкових матеріалів; *прагматична*: електронний підручник – це засіб перетворення об'єкта навчального процесу в суб'єкта освітньої діяльності [5, с. 102-103].

Варто зауважити, що серед підходів до створення та використання електронних підручників та посібників ключовими є такі: педагогічний, інформаційний та особистісно зорієнтований.

Педагогічний підхід ґрунтується на реалізації в освітній процес численних дидактичних цілей (зокрема, пов'язаних із дослідженням специфіки формування уявлень про навколишню дійсність, організацію різноманітних видів навчально-пізнавальної діяльності, здійснення мотиваційних, навчально-виховних та контрольних-корегувальних функцій тощо).

Інформаційний підхід спрямований на створення такого освітнього середовища, в якому під час використання певних педагогічних технологій

відбувається процес пізнання, усвідомлення, інтелектуального розвитку, набуття нових знань.

Особистісно зорієнтований націлений на розвиток відповідних якостей особистості, яка розвивається в ході спеціально організованої діяльності.

Науковці, викладачі-практики (Богданова Л.І., Білоусова Л.І., Бугайчук К.Л., Волинський В.П., Гризун Л.Е., Козлов В.Є., Медведєва М.Б., Сальников О.М., Стромило І., Тівоненко Л.І., Федянович І.М. та інші) доводять, що найбільш ефективною структурою електронного підручника може бути така:

1) вступна частина, або презентаційна, що містить навчально-пізнавальну й керівну інформацію для мотивації самонавчання, організаційно-інструктивний матеріал для ознайомлення студентів із завданнями, можливостями електронного підручника та правилами користування інноваційними технологіями;

2) основна (навчальна) – містить освітній матеріал відповідно до навчальної програми, вправи для актуалізації, повторення, систематизації, поглиблення й узагальнення знань, формування вмінь і навичок упроваджувати здобуті знання в професійній діяльності;

3) завершально-контрольовальна, де передбачено систематизовані таблиці, графіки, схеми, малюнки, відеофрагменти; тлумачний словник термінів; збірник завдань, тести, програми опитування тощо.

Методисти наголошують також на тому, що електронний підручник повинен функціонувати як навчально-методичний комплекс, до якого висуваються такі вимоги:

1. Основний матеріал підручника визначає необхідний обсяг знань, який має опанувати студент. Підручник має блокову структуру. У середині кожного розділу навчальний матеріал дається в строгій логічній послідовності. Поняття і алгоритми передбачають наявність у студентів знань попереднього матеріалу.

2. Основними структурними одиницями навчального матеріалу є взаємопов'язані базові фрагменти, що складаються з системи елементарних фрагментів, кожен з яких відображає одну думку, гіпотезу, або алгоритм.

3. Текстові фрагменти можуть супроводжуватися аудіо- або відеоінформацією для виділення смислових акцентів. Для представлення різноманітної або гіпертекстової інформації рекомендується використовувати багатовіконний інтерфейс (програмний засіб, який дає змогу користувачеві створювати на екрані кілька вікон, а потім спостерігати в них за ходом і результатами роботи різноманітних програм, організувати передавання даних і повідомлень із вікна до вікна, тобто від програми до програми тощо).

4. Текст підручника повинен супроводжуватися численними перехресними посиланнями, що дає змогу скоротити час пошуку необхідної інформації.

5. В електронному підручнику може міститися додатковий матеріал, а також матеріал для поглибленого вивчення тем.

6. Найбільш важливі елементи електронного підручника повинні мати підказки або пояснення. Довідковий матеріал підручника містить основні

визначення, найбільш важливі дати історії розвитку відповідної галузі знань, таблиці для порівняння певних характеристик об'єктів тощо.

7. Електронний підручник має ґрунтуватися на двох видах тестів: тести поточного опитування та підсумкові тести з кожного розділу, що містять тести на конструювання відповідей.

8. Після вивчення кожної структурної одиниці навчального матеріалу в електронному підручнику міститься матеріал для узагальнення, що представляє вивчений матеріал у більш стислому вигляді.

9. Електронний підручник повинен бути відкритим для його удосконалення.

10. Текст підручника повинен мати можливість копіювання, виведення на друк.

11. Електронний підручник дає змогу застосовувати сучасні інформаційні технології для підвищення ефективності освітнього процесу.

12. Електронний підручник дозволяє використовувати як традиційні, так і нові прийоми, методи та форми навчання.

Відтак, основними складниками змісту будь-якого електронного підручника є: інформативний, репродуктивний, творчий, емоційно-ціннісний, проблемно-пошуковий. Інформативний складник подається за допомогою вербального і символічного викладу, а також ілюстраціями (лексика, факти, закони, методологічні та оціночні знання). Комунікативний спрямований на формування культури спілкування в інфосередовищі з іншими суб'єктами, з електронно-вимірjuвальними та електронно-інтелектуальними системами. Репродуктивний складник містить завдання, що орієнтують на загальнонавчальні, предметно-пізнавальні та практичні дії. Процедури творчої діяльності задаються за допомогою проблемного викладу, проблемних питань і завдань, згорнутого тексту. Емоційно-ціннісний складник має відображати світоглядний, моральний, практичний, трудовий, ідейний, естетичний аспекти розвитку особистості.

Зазначене вище свідчить, що основу як електронного підручника, так і посібника складає електронний текст, на визначення й процесу дослідження якого є різні погляди, які, на нашу думку, потребують ретельного вивчення, аналізу та узагальнення, й у лінгвістичній та підручникотворчій галузях передусім. Це пояснюється тим, що саме електронний текст як нова форма комунікації, набувши значення Інтернет-лінгвістичного символу епохи інформаційного суспільства й культури, реалізує комунікативні, когнітивні й освітні функції суспільства, забезпечує безперервне спілкування в мережевому локусі, дозволяє читачеві-комунікантові вибудувувати власну матрицю мислення, керувати інформаційними потоками, задовольняти комунікаційні потреби. Окрім цього, варто взяти до уваги, що електронний текст відрізняється від традиційного, він характеризується нелінійністю, відкритістю, незавершеністю, фрагментарністю, деперсоніфікацією, множинністю, мультимедійністю, структурною ризоморфністю, гіперпокликаннями, динамічністю [6, с.107-108] Отож, електронні засоби навчання в сучасному інформаційному освітньому просторі лише тоді набудуть ефективності, коли

проектувальники таких засобів оволодіють відповідними знаннями про особливості електронних текстів, зокрема гіпертекстів.

До поглиблення знань та формування відповідної технологічної грамотності, про яку йдеться у згаданому вище проекті ЮНЕСКО «Стандарти ІКТ компетентності для вчителів», спонукає й розвиток мережевого гіпертекстового способу комунікації, що призвів до виникнення в європейській, американській, російській та подекуди у вітчизняній літературі нового постмодерного жанру – «сітература» (від сітка, мережа), що створюється для розміщення в комп'ютерній мережі, може видозмінюватися, редагуватися, бути доступною багатьом читачам із різних місць одночасно. Як зазначає О.Барст, «сітература принципово відрізняється від традиційних форм інформації, змінює ставлення читача до автора, перетворює їх у співавторів. Сітература представлена не лише трансформованими лінійними текстами у формат гіпертекстів, а й власне художніми творами, спеціально створеними для світової павутини» [7, с.2-3].

Відтак оминати новий жанр мережевого простору під час створення електронних засобів навчання не можливо. Однак, це не означає, що електронний підручник не повинен опиратися на докомп'ютерні, домережеві й позамережеві здобутки в царині тексту. Погоджуємося з думкою М.Сидорової, що, «засвоюючи нові мовленнєві навички для спілкування у віртуальному просторі, людина «набудовує» їх на вже здобуті раніше навички позамережного спілкування. Моделі комунікації, опосередковані і не опосередковані комп'ютером, починають взаємодіяти в її свідомості» [8, с.5].

Таким чином, створення текстової основи електронних засобів навчання, на наш розсуд, має ґрунтуватися на порівняльному аналізі його з традиційним (узусним) текстом. До цього спонукає й те, що нині в осітньому інформаційному просторі віртуальні комунікації тісно співіснують з вербальними – писемними (друкованими) текстами.

Звісно, продукування електронних засобів навчання не можливе без аналізу психологічного підґрунтя, урахування лінгвістичних, психолінгвістичних, особистісних характеристик “адресата”. З огляду на це слушною є думка В. Бадер про те, що психологічною основою концепцій створення і використання електронних навчальних текстів є сучасні теорії сприйняття і породження цієї дидактичної одиниці й одиниці комунікації загалом. Знання їх психологічної природи конче необхідні, оскільки мовленнєва діяльність авторів електронних підручників і користувачів здійснюється в постійному чергуванні процесів сприйняття і розуміння текстів, створення їх” [9]. Провідною у цьому аспекті, на наш погляд, є теорія мовленнєвої діяльності та вчення про механізми мовлення, сприйняття, розуміння, породження тексту (дискурсу), і електронного зокрема. Чільне місце у вирішенні цієї проблеми посідають праці Ф. Бацевича, Л. Доблаєва, С. Максименка, П. М'ясоїда, Н. Пльонкіна, І. Рубо, Ю. Сорокіна, Т. Троніної та інших. Розробникам електронних навчальних засобів варто взяти до уваги, що їхнє завдання – вправно й ефективно закодувати освітній матеріал за допомогою певного формату, наприклад, Word, PoverPoint; Acrobat; Flash MX;

3 D Studio MAX тощо, керуючись при цьому знаннями про етапи мовленнєвої діяльності, розроблені О.Леонтьєвим, а саме: I етап – мотив, що породжує інтенцію (на цьому етапі комунікант формує образ результату, хоча ще не має плану, який йому необхідно здійснити для реалізації задуманого результату; цей план вибудовується процесами руху електронним текстом, зокрема, якщо це гіпертекст); II етап – адресант має комунікативний намір (осмислений, інтуїтивний, імпульсивний), який детермінує внутрішню програму мовлення, і спосіб (тактики) її втілення; III етап – пов'язаний із реалізацією мовлення у звуковій або графічній знаковій формі; IV етап – зіставлення реалізації задуму із самим задумом [10].

Завдання реципієнта – декодувати електронний текст та задовільнити комунікативні потреби.

Правильність сприйняття тексту забезпечується не тільки мовними і графічними одиницями і засобами, але й загальним фондом знань, по-іншому – «комунікативним тлом», на якому здійснюється текстотворення і його декодування, тому сприйняття пов'язане з пресупозицією (пре - лат. Prae - попереду, перед ; suppositio - припущення, презумпція) – компонентом електронного тексту, який не виражений словесно, це попереднє знання, що дає змогу реципієнтові адекватно сприйняти текст (за Валгіною Н.С.)

На думку М.О. Зекова [11], ключовим критерієм декодування електронного тексту є зручність читання, під якою розуміють властивість текстового матеріалу, що характеризується легкістю його сприйняття людиною. Ця ознака впливає на швидкість читання, розуміння тексту, подальше його відтворення, емоційне сприйняття.

Створюючи електронні засоби навчання, необхідно враховувати й психологічні особливості уваги. Експерименти доводять, що обсяг уваги дорослої людини становить 4-6 об'єктів, а дитяча увага концентрується лише на 2-3 об'єктах. Розподіл уваги тісно пов'язаний із її обсягом і залежить від зв'язків предметів між собою. Стійкість уваги в середньому становить 2-3 сек., максимальна характеристика – 12 сек.

Досягти найкращого результату можна послуговуючись операціями смислового редагування і зорового форматування. Ці операції по-різному пояснюються як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями і потребують подальших розвідок.

Спроба здійснити аналіз нормативно-правової бази з інформатизації суспільства, й освітньої сфери зокрема, процесів створення електронних засобів навчання, стану їх функціонування в сучасному інформаційному освітньому просторі, накреслення вимог до створення, сприймання електронних текстів ще раз спонукає акцентувати увагу на випрацьовані єдиної державної концепції розвитку й упровадження в освітній комунікаційний простір високоякісних електронних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [Електронний ресурс]: Режим доступу: [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/537-16](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/537-16)
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс]: Режим доступу: [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p)].
3. Положення про електронні освітні ресурси: наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України №1060 від 01.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>.
4. Видання. *Основні види. Терміни та визначення [Текст] : ДСТУ 3017 [Чинний від 1996-01-01]*. – К. : Держстандарт України, 1995. – 47 с.
5. Кузнецова Г.П. *До питання теорії електронного підручника: лінгводидактичний аспект/* Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie – Nr 4. – Łódź : Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności, 2015.– ISBN: 2450-3800. – С. 98-103.
6. Кузнецова Г.П. *Електронний текст як лінгвістичне явище /Г.П.Кузнецова.* - Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie – Nr 3. – Łódź : Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności, 2015.– ISBN: 2450-3800. – С.103-108/
7. Барст О.В. *Структурно-семантические особенности организации гипертекстового нарратива: на материале гиперромана М.Джойса Twelve Blue /* О.В.Барст [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/strukturno-semantichesie-osobennosti-organnizatsii-gipertekstovogo-narrativa-na-materiale-gi.c>.
8. Сидорова М.Ю. *Интернет-лингвистика: русский язык. Межличностное общение Текст /* М.Ю.Сидорова. – М., 2006. – 191 с.
4. История гипертекста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://school497.ru/download/02/les9/int.html>.
9. Бадер В.І. *Формування у студентів філологічної спеціальності вмінь створювати навчальний текст для електронного підручника /* В.І. Бадер // Актуальні проблеми лінгводидактики. – 2015. – Вип. 1. – Глухів. – Режим доступу: <http://www.didling.org.ua/ojs/index.php/ling/article/view/6>
10. Леонтьев А.А. *Основы психолингвистики /* А.А. Леонтьев. – М. : Смысл, Академия, 1999. – 288 с.
11. Зеков А.Н. *Анализ методов улучшения восприятия электронного текста /* А.Н. Зеков // Современные научные исследования и инновации. - 2012. - № 5 [Электронный ресурс]. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2012/05/13023>

